

Checklista för ny- och ombyggnation av städvänliga lokaler

Vid ny- och ombyggnad, diskutera utformning av lokalerna med hjälp av checklistan. Checklistan är utformad för byggherrar och beställare, men kan även användas av arkitekter och andra berörda beslutsfattare.

Checklistan omfattar följande områden

1. Allmänt om lokalen
2. Städmetoden kan påverka byggkonstruktionen
3. Planlösning
4. Golv
5. Innerväggar
6. Fönster, glastak, glaspartier mm
7. Innertak
8. Entréer
9. Trappor
10. Transportvägar och dörrar
11. Hissar
12. Hygienrum
13. Rördragningar
14. Golvbrunn
15. Duschplats
16. Städutrymmen
17. Avfallsrum
18. Cykelrum
19. Tvättstuga och bastu
20. Belysning
21. El och datakablar
22. Ventilation
23. Radiatorer och konvektorer
24. Hotell

Allmänt om lokalen

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Hur säkerställs i byggprocessen att rengöring/städning kan komma att kunna göras på ett enkelt sätt i ergonomiskt riktiga arbetsställningar? (Städaren ska inte behöva krypa, åla, stå dubbelvikt, klättra, peta med fingrar och verktyg eller använda stor muskelkraft för att göra rent.)				
Går det att planera så att <ul style="list-style-type: none">• det inte uppstår vinklar och vrår som kräver särskild manuell städning?• eventuella fristående hinder placeras så långt från vägg att städredskap får plats i mellanrummet?				
Kommer golvytan att vara öppen och lättåtkomlig, så att det går lätt att rengöra med långskaftade redskap eller maskiner? Markera gärna eventuella hinder, trånga sektorer och nivåskillnader på en ritning för att kontrollera om det blir lättåtkomligt och lätt att städa.				
Utformas långa korridorer och stora entréhallar så att de enkelt kan rengöras maskinellt? (I korridorer ska t ex inte finnas pelare eller annat som minskar framkomligheten för städmaskin så att manuellt efterarbete blir nödvändigt.)				
Har ytmaterialen valts och anpassats till förväntad nedsmutsning och slitage så att de kan rengöras med rimliga insatser?				
Går det att i utsatta lägen undvika material som t.ex. fingeravtryck syns bra på och som därför behöver putsas ofta och noga för att se rena och fräscha ut, t ex: <ul style="list-style-type: none">• glas• högblanka målade ytor• massing• blankt rostfritt stål• mörkt blankt kakel				

Städmetoden kan påverka byggkonstruktionen

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Ska lokalerna kunna rengöras med högtrycksmetod? I så fall krävs en speciell fuktsäkerhetsprojektering				
Ska lokalerna städas med våta städmetoder ? (Det behövs normalt sett inte, utom i hygienutrymmen, men kan förekomma om lokalerna blir starkt nedsmutsade och i speciella verksamheter.) I så fall krävs ofta särskilt tätskikt i golven.				

Planlösning

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Förekommer nedsmutsande verksamheter som behöver placeras avskilt eller förses med särskild ventilation?				
Vid frekvent använda entréer, går det att placera ett städtrum i anslutning till entrén?				
Placeras barnvagnsrum nära entrén? (Hjulen drar in mycket smuts.)				

Golv

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Kan ni välja golvmaterial <ul style="list-style-type: none">• som är tåliga mot slitage?• som tål rengöring under lång tid?• som inte kräver rengöring med särskild metod och därmed förstörs om andra metoder används?				
Kan antalet golvmaterial inom varje städ område begränsas? (Materialskarvar och materialövergångar med krav på olika städmetoder ska helst undvikas.)				
Går det att undvika nivåskillnader i golv som tas upp av trappsteg? (Det gör det omöjligt att komma fram med städvagn. Alternativet kan vara att ordna ramp.)				
Vid val av golvmaterial, kan ni i första hand välja <ul style="list-style-type: none">• så få material som möjligt?• släta material? (om det inte innebär en halkrisk)• en golvfärg som smuts/fläckar inte syns så bra på? Kan ni undvika <ul style="list-style-type: none">• golv av obehandlad slipad betong?• ljusa golv? (kräver mer städning för att se fräscha ut och är ofta inte fräscht så många år)• mörka eller svarta golv?• blanka golv• textila golv i skolor och daghem, fritidshem och kontor?• mjuka golv, som det lätt blir skrapmärken i?				
Har golvmaterial för offentliga lokaler, undervisning och arbetslokaler valts med hänsyn tas till allergiska personer? (Välj golvmaterial som är lätta att hålla rena från damm.)				
Utformas golvsocklar <ul style="list-style-type: none">• så att de inte skadas eller vatten tränger in under dem vid maskinskurning eller manuell våtstädning? (T.ex. kan golvmaterialet dras upp på väggen, så det utgör sockeln.)• så att de inte samlar damm genom att kanten mot väggen är avfasad?				

Tål golvet den belastning som kan förekomma i lokalerna? (Om golvet nöts ner t.ex. av transporter eller av tunga städmaskiner, sprider det smuts och blir svårstädat.)				
Görs byggstädning enligt materialleverantörens anvisningar så att golvet inte skadas och blir permanent tungstädat?				
Lämnas materialleverantörernas skötselansvisningar över till drift- eller städansvariga, som tar vara på dem för framtiden?				
Tål golvmaterialet i entrén slitage, smuts, väta, salt och rengöringsmedel och är det lätt att rengöra med våt metod?				
Om heltäckningsmatta kommer att läggas <ul style="list-style-type: none">• är den varken för ljus eller mörk?• har den melerat mönster?• är luggen tät och kortklippt? (Detta gör att fläckar inte syns så bra, mattan ser fräsch ut länge och är lättstädat.)				

Innerväggar

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Om entréerna lätt smutsas ner, kan ni använda beständigt material med hård och glatt yta, alternativt målade ytor som lätt kan målas om?				
Finns behov av att underlätta städningen genom att välja <ul style="list-style-type: none">• släta väggar?• färger med högt glanstal?• diskret mönstring som kan dölja fläckar i utsatta lägen?				
Har hygienrumsväggar slät och glatt yta?				

Fönster, glastak, glaspartier mm

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Kan fönster, glaspartier, glaspartier och glastak rengöras från både ut och insida?				
Är fönstren lätta att rengöra? <ul style="list-style-type: none">• Öppningsbara och bör vara inåtgående eller svängbara. Karmfasta fönster ska kunna rengöras från utsidan.• Isolerrutor förenklar putsningen, sparar energi och minskar risken för att insekter kommer in mellan fönsterglasen.• Eventuella koppelbeslag bör vara i form av hakar, inte skruvar. Undvik <ul style="list-style-type: none">• fönster med utanpåliggande spröjsar?				
Om det förekommer glaspartier, och glasade fasader i utsatta lägen: <ul style="list-style-type: none">• Kan de rengöras med rimliga städmetoder och en rimlig insats?• Kan glastak rengöras även på insidan med rimlig metod?• Finns skäl att överväga självrengörande glas?				
Om invändig fönsterputsning skall ske med hjälp av skylift, är dörröppningen tillräcklig stor för liften?				

Innertak

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Går det att undvika synlig takkonstruktion? (Samlar mycket damm på horisontella delar.)				
Om undertak av frihängande akustikplattor kräver regelbunden rengöring av undertakets ovansida , medger konstruktionen lätt demontering och montering?				

Entréer

Utformningen av entrén är viktig för att hindra smutsen från att komma in i huset.

Entréer – Utanför entrén

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Är marken utanför entrén hårdgjord (plattor – lättast att justera –, ev. asfalt) och lutar den svagt från huset så att vatten inte samlas utanför entrén? Eventuellt kan ett försänkt skrapgaller (med ett lätt rensbart utrymme under och vattenavrinning) läggas utanför entrén för grövre smuts.				
Är gångvägarna fram till entrén tillräckligt breda så att gående inte trampar i omgivande grönytor och drar in jord till entréerna?				
Finns skärmtak som håller torrt utanför entrén?				

Entréer – Vindfång

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Är entrén utformad med vindfång? (Gäller främst vid arbetsplatser och offentliga lokaler.) Är vindfångets <ul style="list-style-type: none">• storlek anpassad till passagemängderna?• längd minst 2 m? (man tar då flera steg, och rullstolshjulen går ett varv)• golv belagt med försänkt torkmatta (t ex gummilamell) i hanterbara sektioner?				
Är gångvägarna fram till entrén tillräckligt breda så att gående inte trampar i omgivande grönytor och drar in jord till entréerna?				
Finns antingen en försänkt torkmatta som suger upp fukt eller en lös textilmatta (eller flera) som lätt kan bytas innanför vindfånget?				

Entréer – Bostadshus

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Har utrymme för torkmattor anpassats efter förväntad nedsmutsning?				

Entréer – Entrédörrar

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
<p>Utformas entrédörrarna så att</p> <ul style="list-style-type: none">• de slår åt samma håll?• dörrar som öppnar sig automatiskt i sidled har lättåtkomlig avstängningsanordning, eventuellt i låsbar lucka? (Behövs när man städar vid dörrarna.)• nederdelen skyddas mot sparkar och nedsmutsning, t ex med sparkplåt? <p>Går det att undvika</p> <ul style="list-style-type: none">• material vid dörrhandtagen som snabbt blir smutsigt vid beröring?• utanpåliggande och dekorativa spröjsar på glasade dörrar?• plexiglas (eftersom det är svårare att rengöra än glas och med tiden blir matt)				

Trappor

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Om förtillverkade trapplopp som monteras i färdiga trapphusstommar kommer att användas bör avståndet mellan begränsningsväggar och trapploppens sida vara högst 50 mm av säkerhetsskäl. Avståndet bör inte bli mycket mindre, eftersom svårstädade smuts- och skräpgömmor lätt uppstår i smala mellanrum.				
Blir trapporna lättstädade och kan hållas fräscha genom <ul style="list-style-type: none">att de har rundade hörn och övergångar?väggen skyddas från kontakt med moppar genom t ex ett tätt vangstycke eller skurlist?att öppna trappor är försedda med sättsteg eller bakkantlist, som hindrar smuts och eventuellt tvättvatten att falla/rinna ned på ytan under?det är lätt att komma åt och städa golv under trappor? att undvika <ul style="list-style-type: none">svårstädade vinklar mellan plansteg, sättsteg och vangstycke.				
Väljs i första hand trappräcken med <ul style="list-style-type: none">infästning i trappans sida eller i vägg?så få dammsamlade detaljer som möjligt? (Exempel på svårstädad konstruktion: täta vertikala rundjärn som möter liggande plattjärn.)				
För trappor i utsatta lägen, går det att undvika räcken med glasade sidor? (Glasytor i utsatta lägen kräver frekvent putsning för att de ska se fina ut.).				

Transportvägar och dörrar

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Ritas alla dörrslagningar ut till 90° på planritningar för att kontrollera att dörrbladen inte kolliderar?. (Olämpliga dörrslagningar ger ofta bekymmer vid städning.)				
Är korridorer, hörn, höjder och dörrar tillräckligt dimensionerade för de transporter som kan förekomma, t ex städvagn eller städmaskin?				
Är framkomligheten för städvagnar god? <ul style="list-style-type: none">• inga trösklar, alternativt välvda körbara trösklar (om inte brandskyddet kräver något annat)• inga skarpa hörn (runda gärna av eventuella hörn)• dörrstoppar monteras så högt på vägg eller dörr att de inte hindrar städvagnar, städmaskiner etc.				
Om självstängande dörrar förekommer i lokaler där städvagnar används, har dörrarna uppställningsanordning?				
Kan ni undvika att installera dörrar av gallerkonstruktion ? (De kan förekomma i industrilokaler, men är svårstädade.)				

Hissar

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Är hissen tillräckligt stor för att rymma städare samt städvagn och annan städotrustning?				
Går hissdörren att ställa upp?				
Stannar hissen i plan med golvet utanför, oavsett vilken vikt som transporteras?				
Kommer hissen att vara lättstädad, t.ex. <ul style="list-style-type: none">• Tål golvet både slitage och rengöring?• Är golv och väggbeklädnader släta och tåliga?• Är övergången mellan golv och vägg rundad? (med hålkål)• Är hissfrontens ytskikt tåligt mot fingeravtryck?				

Hygienrum

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
<p>Är alla ytor</p> <ul style="list-style-type: none">• släta och hela och med hålkål (rundad övergång) mellan golv och vägg?• har de fogar, anslutningar och genomföringar som är lättstädade? <p>(Springor, spalter, skrymslen och vrår kräver merarbete för att hållas rena.)</p>				
<p>Är hela golvet åtkomligt för rengöring med långskaftat redskap? Detta underlättas om installationer och genomföringar är väggmonterade.</p>				
<p>Är avståndet mellan centrum wc-stol och sidovägg minst 0,5 m (golvmontage) eller 0,45 m? (väggmontering) Annars är det svårt att komma åt att städa.</p>				
<p>Om toaletterna kan bli mycket smutsiga (t.ex. offentliga toaletter), är rummet anpassat för tvätt och försett med golvbrunn?</p>				

Rördragningar

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
<p>Är synliga horisontella rördragningar så korta som möjligt? Synliga horisontella rördragningar samlar damm</p>				

Golvbrunn

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
<ul style="list-style-type: none">• Dimensioneras den med hänsyn till belastande vattenflöde• Kan den lätt rensas? <p>Placeras golvbrunn vid badkar/tvättmaskin etc. så att</p> <ul style="list-style-type: none">• den kan rensas utan att badkar etc. behöver flyttas?				

Duschplats

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Kan byggd duschplats väljas istället för duschkabin? (Duschkabin har mellanrum mellan kabinvägg och rumsvägg samt under kabinens kar där det är svårt att komma åt och rengöra.)				
Går det att välja duschraperi i stället för skärmväggar. (Skjut- eller vikväggar kräver mer arbete rengöring/putsning.)				
Om dusch med skärmväggar installeras, går det att fästa skärmarna enbart i vägg och tak för att frigöra golvet för städning?				

Städutrymmen

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Behövs en städcentral? En städcentral kan omfatta t ex expedition, samlingsrum, personallokaler, materialförråd, vagnhall, maskinförråd, laddningsutrymme för städmaskiner, tvätt- och rengöringsenhet, utrymme för skrymmande entreprenörsutrustning (t ex fönsterputsstegar) samt soprum. För mindre städområden bör det finnas expeditionsutrymme, förråd för utrustning och förbrukningsmaterial samt personalrum.				
Kommer tillräckligt många städrum att finnas i eller i anslutning till varje städområde eller på varje plan? (Bör placeras nära de lokaler som kräver frekvent rengöring med våta metoder och nära trapphus. Städvagnar ska inte behöva transporteras i trappor eller förflyttas långa sträckor.)				
Är städrummen utformade så att <ul style="list-style-type: none">• utrymmet är tillräckligt för det som ska förvaras där, t ex städvagn och städmaterial och eventuella städmaskiner?• dörren till städrummet är utåtgående, utan tröskel och dörrstopp i golvet?• bredden på dörren är anpassad till städvagn med utrustning, kombimaskin mm?				

<ul style="list-style-type: none">• det finns tappställe med kran med varmt och kallt vatten och utslagsback med uppfällbart galler?• det finns golvavlopp om skurmaskiner eller stora hinkar ska tömmas?				
Om batteridrivna städmaskiner ska laddas i städtrum, följs de särskilda bestämmelserna bl.a. om ventilation och markering eller avskiljning av plats?				
Finns det utrymme för tvättmaskin(er) om moppar ska tvättas i lokalerna? (Rimligt om lokalerna är mer än 2 000 m ² . Tvättmaskinerna placeras normalt i våtrum avskilt från städrummet.)				

Avfallsrum

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Finns tillräckligt stora utrymmen för avfallshantering och för källsorterat avfall?				
Finns tillräckligt många utrymmen för källsorterat avfall, så att man inte behöver transportera det dagliga avfallet långa sträckor?				
Behöver soprum vara försedda med vatten och golvavlopp för att kunna hållas rena?				
Är materialen i golv och väggar lätta att rengöra?				
Har avfallsutrymmen lås som är enkla att hantera? (Undvik t.ex. nycklar som ska vridas varje gång låst utrymme öppnas.)				
Har soprum <ul style="list-style-type: none">• dörrar utan trösklar eller om tröskel måste finnas pga brandskyddsskäl, körbar eller nedfällbar tröskel?• Om soprummets golv ligger högre än markplan, är nivåskillnaden så liten som möjligt och högst 2 cm? (Större nivåskillnad bör tas upp av en ramp.)• Finns behov av att kunna spola golvet?				

Finns det tillräcklig plats för hantering av kärl i soprummet, med tanke på sopnedkastets mynning?				
Kan eventuella sopschakt rensas och rengöras på lämpligt sätt?				
Kan sopsugsanläggningen rengöras och skötas på ett enkelt och effektivt sätt?				

Cykelrum

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Placeras cykelrum nära ytterdörr så att lokalerna inte smutsas ner när cyklarna ställs in / tas ut?				
Kan material i golv och väggar väljas så att de är lättstädade?				
Utformas cykelrum så att städningen, underlättas t ex genom att cykelställ monteras i tak eller på vägg?				

Tvättstuga och bastu

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Är avståndet mellan tvättmaskin och vägg samt mellan tvättmaskiner tillräckligt för att man ska kunna komma åt att städa?				
Är lavar i bastu lätt uppfällbara för rengöring av undersida och underrede?				
Kan eventuell golvtrall utföras i hanterliga sektioner som kan lyftas för städning?				

Belysning

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Är allmänbelysningen i alla lokaler tillräcklig så att städarna kan se att städa? (Enbart punktbelysning räcker inte.)				
Kommer t.ex. städarna att kunna styra intervallbelysning, så att den inte slocknar under arbetet, t ex i trapphus, soprum eller andra utrymmen med intervallbelysning? (En möjlighet är att använda rörelsedetektor som styr belysningen.)				
Placeras belysningsarmaturer i trapphus så att de kan rengöras från golvnivå eller från trappa?				
Går det att undvika pendellampor ? (De samlar damm på ovansidan och måste torkas av – kan vara svårt att nå för städaren och innebär besvärliga arbetsställningar.)				
Går det att välja armaturer som är slutna, så att insekter inte kan komma in i dem? (Det är ofta besvärligt att komma åt och rengöra armaturer.)				

El och datakablar

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Dras kablar och ledningar bakom lister?				
Planerar ni för att dragningarna av lösa kablar i lokalerna ska bli så korta som möjligt? (Kablar på golven, försvårar städningen.) Kan ni t.ex. installera <ul style="list-style-type: none">• nedföringsstavar från tak?• fönsterkanalisation?• el- och datauttag nära de platser där de sannolikt kommer att behövas?				
Placeras vägguttag <ul style="list-style-type: none">• i höfthöjd? (Gäller ej bostäder.)• på platser där de kan behövas för dammsugare?				

Om det behövs el för städning av trapphus , finns eluttag, helst på varje plan? (Av barnsäkerhetsskäl och där risk finns att eluttagen utnyttjas otillbörligt bör de vara inlåsta.)				
--	--	--	--	--

Ventilation

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Om tilluft tas in genom självdrag , kan ventilerna placeras så att den luft som tas in inte är förorenad, t.ex. från trafik?				
Förses mekanisk tilluft med bra filter så att tilluften inte sprider fint damm i lokalen? (Finfilter av minst klass F7 är lämpligt.)				
Är till- och frånluftsdon lätta att rengöra och nåbara?				

Radiatorer och konvektorer

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Om värmning av lokalerna görs med radiatorer, <ul style="list-style-type: none">• kan de fällas fram för rengöring?• placeras de så högt (minst 25 cm över golv om skurmaskin ska användas) att det är lätt att komma åt och rengöra den bakomliggande golvsockeln och under radiatoren?				
Om konvektorer installeras, t ex framför fönster i entréer, kontrolleras att <ul style="list-style-type: none">• de inte hindrar golvstädning?• är lätta att rengöra?• Inte har skarpa delar, som kan ge städpersonalen skärskador?				

Hotell

FRÅGA	KOM IHÅG	EJ RELEVANT	UNDERSÖK	KOMMENTAR
Finns städutrymmen för städvagnar och smutsvätt samt särskilt rum för rent linne och eventuellt också husfruns skrivbord?				
Finns särskild städbelysning eller möjlighet att via dimmer öka den ordinarie belysningens ljusstyrka?				
Går det att välja duschplats istället för badkar? (Urtorkning av badkar är ett besvärligt städarbete.)				